

C. kr. pošti!
Nedostavljene številke je poslati administraciji „Eisenbahner“
Dunaj V. Bräuhausegasse 84.

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSkih ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

UREDNIŠTVO
se nahaja v Trstu ul. Madonnina 15.
Telefon 1570.
UPRAVNIŠTVO
Dunaj V. — Bräuhausegasse 84.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca.
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina:
za celo leto 4:40 K
za pol leta 2:20 K
za četrt leta 1:10 K
Posamezna številka 18 vin.

Štev. 11.

V Trstu, 1. junija 1914.

Leto VII.

Draginja.

Zmagonosna pot kapitalizma pričanja s tem, da z neizprosno tekmo v nizkih cenah potlači rokodelca. Stroj omogoča izdelovanje blaga po tovarniškem načinu, pri čemer so stroški nižji nego pri ročnem izdelovanju. Železnice in parobrodi pa omogočajo cenen prevoz. Pri tem pa sili tekmovalje, da se nastavi prodajne cene primerno lastnim stroškom, ki postajajo vedno nižji. Nekdaj je splošnost od tega imela koristi: mnogi porabni predmeti, ki so bili vsled visokih cen poprej dostopni samo bogatinom, so postali tako poceni, da so si jih mogli omisliti tudi drugi. Seveda je bila ta prednost plačana z življensko srečo brezmejno izkoriščanih delavcev, ki se jih je natlačilo v tovarne in pa s propadom rokodelcev. Če se je pa na to opozorilo narodne ekonomje, so le-ti zmajevali z ramami ter dokazovali, da »gospodarski napredek« zahteva prosto tekmovalje; žrtve pa se mora prenašati.

Hvalisano svobodno tekmovalje pa je navsezadnje tudi kapitalistom postalo neprijetno. Boj v cenah je dovedel od tega, da se je končno omejilo dobičke in da so veliki tovarnarji gospodarsko uničili manjše. »Javno mnenje«, ki je bilo gluho pritožbam malih obrtnikov, se je z vso ljubeznijo zavzelo za pritožbe kapitalističnih podjetnikov. Saj je bilo javno mnenje še vselej vlačuga mogočnih in vplivnih. Ko je potem bila prizadeta še

družba privilegiranih veleposestnikov v deželah evropske celine, je bilo konec hvalisanja svobodnega tekmovalja. V Ameriki se je pričelo orati celino; stroj je omogočil cenenno proizvajanje, železnice in parobrodi pa so omogočili, da se je cenenno žito prodajalo na evropskih trgih za slepo ceno. Veleposestniki so se nahajali pred polomom.

Tako je v zadnji četrti 19. stoletja skoraj v vseh kapitalističnih državah nastala gospodarska politika, katere cilj je bil, preprečiti padanje cen. Predvsem je šlo za to, da se otežkoči tekmovalje inozemstva s carino na inozemsko blago. Carinsko varstvo pa so domači proizvajalci kmalu izkoristili: sporazumeli so se, se združili v katerle in konvencije, da poženejo cene domačega blaga zopet navzgor. Carine pa so bogatile tudi državo. Vsled tega je postala doba varstvenih carin obenem doba neprestanega naraščanja indirektnih davkov, ki so neznosno podražili mnoge predmete za množinsko uporabo. Ta način gospodarske politike je brezdvomno najvažnejši vzrok naraščanja blagovnih cen v zadnjih desetletjih. Tehnika neprestano napreduje ter povzroča, da padajo proizvodni stroški, zlasti pri proizvajanju industrijskega blaga. To pa ne pride v korist odjemalcem, temveč velekapitalistom, ki umetno vzdržujejo tržne cene na višku in na ta način večajo svoj profit.

Ako so mali obrtniki upali, da bo naraščanje blagovnih cen zadrževalo njih propadanje, so se

kruto motili. Že davno so postali odvisni od veleindustrije, ker so primorani, da kupujejo svoja proizvodna sredstva od tovarn. Cene teh proizvodnih sredstev — orodja in strojev kakor tudi surovin — določajo kartelirani tovarnarji. Nasprotno temu pa rokodelci ne morejo primerno zvišati cene svojih izdelkov, ker sicer izgubijo svoje odjemalce. Vrhutega pa jih draginja takozvanih polizdelkov tembolj sili, da izdelujejo blago od surovine do porabnega predmeta v enem obratu; koncentracija (osredotočenje) torej napreduje. Ravnotako hite kupovalci tembolj v velike blagovne založbe, ker le-te lahko vedno bolj poceni prodajajo nego manjši trgovci. Visoke cene vpropastijo dandanes male obrtnike ravnotako, kakor so jih pred sto leti vpropastile nizke cene.

Temu pa se je pridružil še drug pojav: koncem devetdesetih let pretečenega stoletja so pričele naraščati tudi cene poljedelskih proizvodov in naraščajo trajno. »Ameriška konkurenca«, ki je baje vpropastila evropsko poljedelstvo, je že davno izgubila svoje grozote. Cene žita in mesa neprestano naraščajo na svetovnem trgu. Celo izredno bogate letine pritiskajo le mimogrede na trg. Prišlo je tako daleč, da se nezadostno pokriva potrebe človeštva na živilih. Temu pa ni tako, da bi človeštvo ne imelo možnosti za zadostno proizvodnjo živil. Še je neizmerno mnogo rodovitne zemlje, ki pričakuje pluga, še se lahko ogromno pomnoži plodovitost zemlje v kulturnih državah. Ker

LISTEK.

F. S. FRANČETOV:

Morje.

Veličasten prizor nudi neizmerna morska ravan s svojim temnozelenim površjem. Le tuptam se gibljejo lahni valčki, ki jih vznemirja piš jutranjega vetriča. Liki labudom plujejo jadrenice po mirni površini. Njih jadra blešče v jutranjem solncu. Nad vodno gladino pa švigajo urni galebi ter v svojem poletu vreščoč pobirajo svojo hrano iz vode. Tuptam se spusti kateri na vodo ter se z valčki vred lahno in prešerno ziblje. Ko mu privozi ladjica naproti, pa se urno dvigne v višino, kroži nekolikrat po zraku, potem pa se na drugem mestu zopet spusti na vodo.

Daleč tam v ozadju, kjer se strinja voda z nebom, je vse polno sivih in rjavih jader ribiških ladij, ki so pri svojem delu. Zares krasen prizor, ki čudovito pomirjevalno vpliva na utrujene živce in osvežuje duha.

V luki pa se giblje nešteto marljivih rok. Tu prihajajo ladje, tam jih razkladajo, drugod zopet se odpravljajo ladje z oseko vred na odhod. Vse je živo. Po obrežju tekajo marljivi brodarji, mornarji, pristaniški delavci, vozniki in drugi. Samo tuptam delajo napotje brezdelni postopači v bolj-ših oblekah, ki jih pa zjutraj še ni mnogo videti. V tem času se nahajajo po večini še v mehkih

pernicah, ker ne vedo ceniti krasnega jutra ob morskem obrežju. Ob jutranjih urah uživajo svež zrak in krasoto ob morju po večini le tisti, ki so potem ves dan vpreženi v jarem vsakdanje tlake. Brezdelni postopači v boljši obleki pa prihajajo na obrežje šele proti večeru ter delajo napotje delavnim ljudem, dokler se zopet ne poizgube v raznih ponočnih lokalih in svojih razkošnih stanovanjih.

Ali morska gladina ni vselej tako mirna. Ko brije ostra burja, goni pred seboj peneče razburkano valovje in v milijonih kapljic se vsuje voda na obrežje. Oster solnat zrak jemlje sapo tistemu, ki se upa k obrežju. Jambori dobro pritrjenih ladij pa cvilijo in škripljejo svojo otožno melodijo, združeno s pišem vetra, ki žvižga med vrvmi. Sirene parnikov trobijo hripavo, svareč pred nevarnostjo. Gorje tistim, ki se v takem vremenu nahajajo na morju. Med podivjanimi elementi stoje na lahkih ladjah, ki jih goni burja in valovje kot orehove lupine. Z velikim naporom se trudijo za svoje življenje, da ga ne pogoltnejo razbrzdani elementi.

Doma, tam v ribiški vasi ob obrežju pa trepetajo in z grozo pričakujejo na izid divjega plesa matere, žene, starci in otroci. Željno pričakujejo povratka svojih dragih, ki so zunaj na morju.

Koliko žrtev je že pogoltnilo morje. V vasi je ni družine, ki bi ne objokovala koga svojih dragih, katerih le malo število počiva na vaškem pokopališču. Poleg njih pa počiva tudi mnogo nepoznanih, ki jih je morje splavilo na suho.

Spodaj ob skalovje buta razburkano morje in se z vso jezo zaganja vanj, hoteč ga pogoltniti.

Na razburkanih valovih pa se težko bori jadrenica z oproščenimi silami narave ter skuša odpluti čimdalje od obrežja, ker le na visokem morju je varna pred razbitjem ob morskih čerch. Razpenjeni valovi pa jo gonijo vedno bližje obrežju.

Z neznansko hitrostjo drvi pred burjo proti skalam in vse prizadevanje za rešitev je zaman. Človeška moč ne zadostuje za odpor proti naravnim silam, ki hočejo svoje žrtve.

V bližini obrežja se je zbralo mnogo ljudi, ki so z grozo pričakovali kaj bo.

Ladja je bila že tako blizu, da se je lahko videlo znamenje za klic na pomoč. Razlikovalo se je že tudi posameznosti ladje, ki pa je bila ob obrežju zbranim neznana.

V hudi borbi z elementi se ji je zlomilo krnilo, tako da je bila popolnoma izročena valovom, ki so se igrali z njo kot mačka z mišjo. Odgnali so jo nekoliko od obrežja, da jo s tem večjo silo poženejo zopet proti obrežju.

Z vsakim trenutkom se je bolj videlo, da za ladjo ni več rešitve, in da se prepuščena igri vetra in valov mora razbiti ob čerch. Pričelo se je na obrežju z rešilnimi pripravami.

Prihodnji sunek vetra, ki je bil močnejši od vseh prejšnjih, je pognal ladjo ob čeri. Krik z obrežja in ladje je spremljalo hreščanje lomečih

pa kapitalisti grabijo prebogatne dobičke, ni sile za otvoritev dotičnih področij ali pa za pomnožitev proizvodnje v kulturnih državah. Ob kapitalističnem proizvodnji namreč niso merodajne koristi velikih množic, temveč edinole profiti. Razmerno pomanjkanje, ki goni cene poljedelskih proizvodov kvišku, ni posledica naravnih razmer, temveč je posledica kapitalistične anarhije.

Kakšna blaznost pa je v tem, da cene živil na svetovnem trgu naraščajo in se vkljub temu v mnogih deželah, zlasti pa v Avstriji, potom carin umetno viša cene!

Če je kapitalizem v svoji mladostni moči pospešil razvoj svetovnih proizvodnih moči in obenem z nizkimi cenami, ki so bile njegovo osvojevalno orožje, ustvaril koristi, je za postarajoč kapitalizem tendenca višanja cen in s tem odiranja množic, znamenje propada. Delavci se morejo ubraniti draginje le na ta način, da svojo delovno moč dražje prodajajo in da zahtevajo višjo plačo. Ravno proti temu pa se borijo kapitalisti. Oni so izvrstno organizirani, ne samo zato, da gonijo cene kvišku, temveč tudi zato, da tlačijo mezde. Tu velja torej tudi za delavce, da združujejo svoje moči in s tem na političnem polju izsilijo izpremembo gospodarske politike in da na strokovnem polju spravijo mezde v soglasje s cenami. Končni cilj tega boja pa mora biti odstranitev kapitalistične anarhije in izkoriščanja.

Obzor.

Argentinska zveza strojevodij in kurjačev je imela koncem januarja svoj zvezni zbor, na katerega je 109 sekcij z 8200 člani poslalo 35 delegatov. Vsled hudih bojov v pretečenem letu se je premoženje zveze zmanjšalo od 150.000 na 15.000 pesov (1 peso — K 4:78). Posledice stavke se še občuti.

Nizozemsko društvo strojnega osobja je imelo 10. maja t. l. svoj občni zbor, na katerem se je moglo poročati, da je društvo naraslo od 525 na 1011 članov.

Angleški železničarji se odločno branijo znižanja števila osobja ter proti naraščajočemu priganjanju. Tajnik železničarske zveze poroča, da se je število osobja znižalo od leta 1909 do 1912 za 811 strojevodij, 295 kurjačev, 3269 čistilcev, 2682 vlakospremljevalcev, 3471 pomožnih delavcev in 5204 rokodelcev. Čisti dobički pa so naraščali za okroglih 60 milijonov kron.

se desk. Ladja je obtičala med skalami ter se nekoliko nagnila. Besni valovi so se zagrnjali vanjo in jo preplavljali.

Na bregu pa so spuščali rakete proti ladji, da ž njimi poženejo nanjo motvoz, s katerim bi mogli na ladji se nahajajoči potegniti vrv z obrežja k sebi. Izpustili so več raket, a nobena ni dosegla ladje. Vsaka je padla prej v morje.

Ostalo je samo še eno sredstvo: približati se ladji v čolnu kolikor možno. Ali kdo se upa v takem vremenu v majhni lupini na vodo! Rešilni vodja si ne ve pomagati.

Med tem prihiti na obrežje čvrst mladenič v najboljših letih ter že od daleč vpije: »Spustite čoln!« Komaj dospe do gruče gledalcev, vpraša: »Kdo gre z menoj?«

Vzpodbujenih po drznem pogumu mladeniča se jih takoj več oglasi. Nobeden noče zaostati.

Že je vse pripravljeno, da rešilci odplujejo proti ladji ter potegnejo rešilno vrv do nje, ko se izmed okoli stoječih prikaže stara sključena žena, ki stopi k mladeniču ter ga prosi: »Ne hodi na morje v tem vremenu. Pomisli na tvojega brata Janka, ki je pred leti odšel in se ni več vrnil.«

»Kako bi vendar mogel ostati miren na obrežju, ko je toliko ljudi v nevarnosti. In morda je Janko ravno med temi«, jo tolaži sin ter stopi s par možmi v čoln, ki je po velikem trudu odplul od obrežja.

Le počasi se je čoln približeval ladji. Večkrat je bilo videti kot, da so ga valovi pogoltnili, a vselej se je znova pokazal na vrhu.

Šviha obsojen. 15. maja je končala razprava v Švihovi zadevi. Po končani razpravi je prečital predsednik dopis praškega policijskega ravnateljstva. Ravnateljstvo naznanja, da se ne smejo zaslišati kot pričre okrajni glavar Chum, komisar dr. Klima, detektiv Pondelicek in gospa Woldanova.

Po govorih zagovornikov in obtoženega urednika drja. Hellerja, dobe porotniki dve vprašanji. Glavno vprašanje je bilo: Ali je dr. Servacij Heller, odgovorni urednik »Narodnih Listov« kriv, da je po krivem dolžil drja. Šviha nečastnega dejanja s tem, da je priobčil 4. marca uvodni članek »Narodno socialni voditelj v službi policije«, v katerem je dolžil zasebnega tožitelja drja. Karla Šviha, da je pod imenom »Wiener« za mesečno plačo 800 kron in tudi še za posebne nagrade od l. 1910. dalje opravljal za državno policijo špicelsko službo, s katero je na škodo češke politike izdajal tajne sklepe čeških političnih strank? Ali je kriv, da je dolžil Šviha takih nenravnih dejanj, ki bi lahko izpostavljala zasebnega tožitelja v javnosti zaničevanju, ali ga ponižala? Dodatno vprašanje, v slučaju, da potrdijo porotniki glavno vprašanje, se je glasilo: Ali je dokazal obtoženec, da so njegovi podatki pravilni in da utemelji svojo razžalitev na podlagi nečastnega in nenravnega dejanja dr. Švihe?

Porotniki so se posvetovali le 5 minut. Grobna tišina je vladala v sodni dvorani, ko je razglasil načelnik porotnikov, da je dr. Heller doprinesel dokaz resnice. Izrek porotnikov je bil soglasen. Na podlagi tega izreka, razglasi predsednik dvorni svetnik Kurš, da je dr. Heller oproščen. Poslušalci so sprejeli razsodbo z glasnim odobravanjem. Tudi pred sodno dvorano je bila velika množica ljudi, ki je živahno aklamirala dr. Hellerja in njegovega zagovornika Rašina.

Otvoritev belokranjske železnice. V ponedeljek 25. m. m. je bila slovesna otvoritev belokranjske železnice. Slovesne otvoritve se je udeležil tudi železniški minister.

Orijske železnice. V zunanjem odseku ogrskih delegacij je odgovarjal grof Berchtold na vprašanja glede orijentskih železnic. Pri družbi orijentskih železnic ima sedaj odločilen vpliv skupina avstrijskih in ogrskih bank in vlada je obljubila tem bankam, da bo ščitila interese družbe. Proge orijentskih železnic v Turčiji in novi Bolgariji in na grškem ozemlju upravlja preikoslavje družba. Srbska vlada je pa v času vojne krize prevzela proge orijentske železnice na svojem ozemlju v vojaško oskrbo, a je to oskrbo obdržala

Komaj so možje preveslali polovico poti, se je mogočen val zagnal proti jadrenici ter preplaval nje krov. Vsled silnega sunka in vodne teže se je ladja pogreznila globlje, tako da je samo srednji jambor še štrlel iz vode.

Možem v čolnu ni preostalo drugega, kot da pobirajo iz vode tiste, ki jih je odplaval val. Z velikim trudom so dobili pet mož v čoln. Vse ostale je odneslo valovje in jih pogoltnil vrtnec, ki je nastal za ladjo.

Že so veslači hoteli obrniti čoln proti obrežju, ko opazijo na jamboru pogreznjene ladje človeka, ki se je krčevito držal zadnje opore. Veslali so do njega ter ga s težavo spravili v čoln.

Ko so veslali proti obrežju, je mladenič že od daleč klical: »Povejte materi, da je Janko med nami!«

V živahnem obmorskem mestu doli na jugu je drugi dan po nezgodi bogati lastnik ladje sedel v svojem razkošnem stanovanju pri kavi ter čital došla pisma in brzojave.

Med temi je bilo tudi obvestilo, da se je v bližini T. . . . vsled viharja potopila njegova ladja in da se je rešilo samo šest mož, ostalih osem pa je utonilo.

Mož se je sprva nekoliko prestrašil. A kmalu se je pomiril ter pričel računati visoko zavarovalnino, ki jo ima dobiti. Za utopljenca in njih družine se ni zmenil . . .

tudi še po vojni. Srbska vlada je pripravljena, da se pogaja glede tega vprašanja z avstrijsko vlado. (Nekateri listi so porabili nesporazum med srbsko vlado pri uravnavi tega vprašanja za hujškanje proti Srbiji, češ, da mora rešiti Avstrija ta konflikt kar z orožjem.)

Volitve v Belgiji. V Belgiji so bile v nedeljo dopolnilne volitve za parlament. V Belgiji volijo namreč vsaka tri leta polovico poslancev. V nedeljo so volili 87 poslancev, od teh je bilo doslej 41 klerikalcev, 26 socialnih demokratov in 20 liberalcev. Pri nedeljskih volitvah so izgubili klerikalci dva mandata, socialni demokratje so pridobili 1 mandat in liberalci tudi 1 mandat.

»Mbret« pobegnil. V Albaniji je vse narobe. Dobro albansko ljudstvo, ki je tako navdušeno pozdravljalo kneza Viljema ob prihodu, si je vso stvar v teku kratkih tednov premislilo in revolucionirala sedaj proti knezu, ki ga jim je bila izvolila previdnost Alahova, katoliškega in pravoslavnega boga, previdnost Berchtoldova in vseh evropskih vesil. Vse te »previdnosti« spoznajo sedaj lahko, kako prav so imeli pred meseci oni, ki so prerokovali knezu Viljemu težke ure v Albaniji, zlasti še, ker si je bil izbral za svojega zaupnika in svetovalca prekanjenega Esad pašo.

Grof Berchtold je imeniten prerok. Še ob otvoritvi delegacij je govoril silno ginljivo o tem, kako da se bo sedaj razvijala Albanija, ko ima kneza po njegovem okusu. 29. aprila je dejal naš slavn minister za zunanje zadeve: »Ustvaritev samostojne albanske države je z vladarskim nastopom kneza Viljema končana. In okoliščina, da je sprejelo albansko ljudstvo novega deželnega gospodarja s soglasnim navdušenjem, je ugodno znamenje, da se mu posreči njegova vzvišena naloga.«

Tako je govoril Berchtold 29. aprila. In danes? Kako se izraža »soglasno navdušenje albanskega ljudstva?« Na to odgovarja najbolje brzojavka korespondenčnega urada od sobote, 23. maja: »Vstaši korakajo proti Draču. Knez je pobegnil z rodbino na italijansko vojno ladjo »Misurata«. Vstaši so vjeli štiri holandske častnike. Mednarodna kontrolna komisija se je pogajala dlje časa z vstaši. Z odposlanci vstašev je šla h knezu v svrhu pogajanj. Zvečer se je vrnil knez Viljem v spremstvu laškega admirala zopet v Drač.« S tem je menda »končana ustvaritev samostojne albanske države«.

Nobenih izdatkov brez pokritij.

Dve leti je trajal boj železničarjev in uradnikov, preden so dobili od vlade malenkostno izboljšanje svojih prejemkov. Temeljitega, pravičnega izboljšanja se je branila vlada na vse pretege, češ, da nima za nove izdatke potrebnega pokritja. Meščanska večina jo je pri tem sleparstvu zvesto podpirala in po meščanskih listih so kričali buržvazni hlapci vlade, da je predlog socialnih demokratov za izboljšanje železničarskih plač le demagogija in švindel, češ, saj vedo poslanci, da vlada nima denarja. Koliko se je trudil dr. Rybař po listih in shodih, da opraviči stališče vlade in seveda svoje tudi in da predstavi socialno demokratični predlog za vnebovpjajoč kričvico napram vladi. Višek modrosti vlade in njenih slug je bil: »Nobenih izdatkov brez pokritja.«

16. decembra 1911 je sprejela poslanska zbornica soglasno resolucijo, ki pozivlja vlado, da naj porabi 38 milijonov kron za povišanje prejemkov železničarjev. Vlada je seveda po stari navadi omalovaževala ta sklep izvoljenih ljudskih zastopnikov in priznala le 21 milijonov kron, čeprav je bila nekaj mesecev prej priznala sama, da znaša ob koncu leta stanje državnih blagajn za 114 milijonov več kakor prejšnje leto. Z ozirom na to je bil predlagal sodrug Tomschik pri razpravi o proračunskem provizoriju za leto 1912., naj dá vlada še ostalih 17 milijonov železničarjem. Predlog je bil odklonjen tako v odseku kakor tudi v zbornici in proti predlogu so glasovali

prav tisti gospodje, ki so bili pred dobrim pol letom sami priznali, da so zahteve železničarjev upravičene. To je doslednost buržvazne politike, ki obrača plašč po vetru. Ali socialno demokratični poslanci niso odnehali, dokler niso popolnoma razkrinkali ljubezen meščanskih poslancev do delavstva. Dvakrat so prisilili še večino, da je pokazala svoje pravo lice. Končno jih je rešila vlada iz neprijetnega položaja in se je »zavezala«, da izda še 15 milijonov za izboljšanje železničarskih plač, seveda ne naenkrat, temveč v obrokih. Za železničarje nima vlada denarja, za vsak vinar mešetari kakor največji skupuh. Ali kadar potrka vojni minister na državne blagajne, tedaj se mu kar vsipljejo milijoni in milijoni, in noben od meščanskih poslancev se tedaj ne spomni, da opomni vlado na njeno temeljno načelo: »Nobenih izdatkov brez pokritja.«

Prav tako slabo kakor železničarjem se je godilo tudi državnim uradnikom in uslužbencem, ko so stopili s svojimi zahtevami pred državno. 19. junija 1912 je sprejela poslanska zbornica zakon o službeni pragmatiki državnih uradnikov in uslužbencev. Kljub temu, da so pristigle stranke večine na željo vlade pragmatiko kolikor je bilo največ mogoče, je izjavila vlada, da ne dobi zakon o službeni pragmatiki prej sankcije, dokler ne dobi za stroške službene pragmatike pokritja s povišanimi davki. In hitro so prihajali vladni pomagači z »malim finančnim načrtom« in z »velikim finančnim načrtom«. Povišani davek na žganje je bilo ono slavno pokritje za nekoliko izboljšane prejemke državnih nastavljenec, samo da se uveljavi temeljno načelo: »Nobenih izdatkov brez pokritja.«

In kako je uveljavljala vlada v delegacijah pri ogromnih izdatkih za militarizem to načelo? In kdo od meščanskih delegatov je pokazal pri teh izdatkih toliko poguma, da bi bil dejal: »Nobenih izdatkov brez pokritja.« Ni šlo le za 17 milijonov kakor svoj čas pri izboljšanju železničarskih prejemkov tudi ne za borih 35 milijonov, ki so jih dobili državni nastavljeneci vsled nove službene pragmatike, temveč šlo je za sto in sto milijonov, za izdatke, ki so neplodni, ki izpolnjujejo le blazne želje nekaterih gospodov. Za vojne ladje in topove ne velja načelo »Nobenih izdatkov brez pokritja«, to načelo poznajo vlada in njeni hlapci le tedaj, kadar gre za ljudske zahteve.

In ljudstvo? Kako dolgo bo še gledalo brezbrizno to brezvestno igro vlade in poslancev, ki so zastopniki ljudstva le po imenu, v resnici pa so njegovi Judeži. Ti poslanci, pa naj bodo odti v črne jezuitske halje ali pa v kričeče barve nacionalizma, so v bivstvu vsi enaki: Njih temeljna skrb je, da vzdržijo sedanji družabni in državni red, ker zagotavlja njim udobno življenje na račun širokih ljudskih mas, delavstva in malih kmetov. Dokler bo tavalala večina teh dveh slojev v temi, ki jo narejajo umetno okolo njih reprezentanti buržvazije, kapitalizma in klerikalizma, tako dolgo bomo onemogli gledali ostudno komedijo na mestu, kjer je le prostor za najresnejše delo vsem prebivalcem Avstrije v korist. Razpršiti to umetno temo, bodi naša najvažnejša naloga. Izpolnjevali jo bomo tem lažje, čim tesneje se združimo, čim krepkeje se organiziramo.

Zavarovanje železničarjev zoper nezgode v socialno zavarovalnem odseku.

Zavarovanje zoper nezgode na avstrijskih železnicah je bilo in je še dosedaj poklicno zadržno in centralistično organizirano na podlagi zakona iz leta 1889., kar je izkušeno v interesu železničarjev. Pritožba za zavarovance je bilo dejstvo, da je bilo tudi razsodišče centralno organizirano. Pritožba je bila v tem, da ranjencu vsled oddaljenosti njegovega bivališča od sedeža razsodišča često ni bilo možno priti k razpravi in da je ranjenec, če ni bil več nemškega jezika, moral z razsodniki občevati potom tolmača pri razpravah. Vprašanje razsodišča se je na eni zadnjih sej pododseka socialno zavarovalnega odseka uredilo na ta način, da se ustanovi teritorialna (pokrajinska) razsodišča poklicno za-

družne zavarovalnice zoper nezgode na avstrijskih železnicah. Ta nedostatek bi bil torej odstranjen. To pa nacionalcem, zlasti češkim s separatisti vred, ne zadostuje. Naskočili so sedanjo organizacijsko obliko nezgodne zavarovalnice železničarjev.

Boj pa vihra ne samo proti centralizaciji poklicno zadržne zavarovalnice zoper nezgode, temveč tudi proti paritetni (enaki) sestavi načelstva. Dosedaj sestoji zavarovalniško načelstvo iz devetih imenovanih in devetih izvoljenih članov. Predsednika se izvoli iz kurije imenovanih članov. Pri enakosti glasov odloča predsednik.

Paritetno zastopstvo pa je odgovarjalo ne le interesom zavarovancev, temveč tudi železniške uprave niso imele doslej nobenega vzroka se pritoževati, da se ni varovalo tudi njih interese. Gospodje nacionalci vseh barv pa so proti enakopravnosti v načelstvu samo zato, ker so izvoljeni člani socialni demokratje. Sovraštvo do socialne demokracije jih je popolnoma oslepilo napram interesom železničarjev. Glasovali so proti pariteti, ki je s trudom pridobljena pravica železničarjev. Žrtvujejo to pravico v naivnem upanju da bo pri trirazdelbi načelstva zavarovalnice padla takozvana nepristranska tretjina mandatov v naročje nacionalnih organizacij. Gospodje so tako naivni in si domišljajo, da se bo vlada njim na ljubo odrekla večini v načelstvu zavarovalnice.

Za odpravo centralizacije in napravo deželnih mest poklicno zadržne zavarovalnice železničarjev so doslej nastopali češki nacionalci, Poljaki in Rusini. Njih argumenti so sledeči:

Poslanec Haller (poljski veleposestnik) izjavlja, da je uprava zavarovalnice predraga, ter priporoča teritorialne zavarovalnice za železničarje. Mož seveda nima niti pojma o zavarovalnici. Govori o sedanjih, da je predraga, v eni sapi pa predlaga še dražjo.

Poslanec Buřival (češki nacionallec) zastopa predloge separatista dr. Wintra, ki je bolan, ter zahteva napravo deželnih mest. Dr. Winter je za trirazdelbo načelstva. Buřival pozivlja vlado, naj se ne boji moči socialne demokracije, kar pomeni, naj le pogumno naskoči ter poslabša organizacijo zavarovalnice na škodo zavarovanih železničarjev. (Buřival „zastopa“ železničarje nacionalne Zemške jednote)

Poslanec Kroy (nemški radikalec) pravi, da so mu predlogi dr. Wintra zelo simpatični, toda pot ni prava. Priporoča poslovna mesta na sedežu vsakega ravnateljskega okraja ter pravi, da je sedanja uprava predraga in priporoča napravo poslovnih mest, da bo — še dražja.

Poslanec Kratochvil je proti centralizaciji in za napravo deželnih upravnih mest raditega, ker sta samo dva Čeha med 145 uradniki zavarovalnice. Za interese železničarjev se ne briga.

Poslanca Buřival in Kratochvil sta nastopala tudi za izločitev malih železnic iz železničarske zavarovalnice ter njih odkazanje teritorialnim zavarovalnicam. Ker pri teh ni železniških strokovnjakov, bi železničarji malih železnic trpeli občutno škodo. Značilno je, da je bilo železniško ministrstvo takoj pripravljeno za koncesijo v tej smeri.

Proti tem napačnim »razlogom« je sodrug Tomschik takoj odločno in učinkovito nastopil.

Nezgodno poizvedovalni stroški so pri poklicno zadržni zavarovalnici radi tega tako veliki, ker naznanila nezgod često ne vsebujejo zadostnih pojasnil, na podlagi katerih bi se moglo odmeriti rente. Da se dobi nepristranske izpovedbe prič, so pogostoma potrebna tudi poizvedovanja oblasti. Veliko vlogo igrajo pri teh stroških honorarji zdravnikov. Vsi zdravniki so tekom zadnjih let skoraj podvojili svoje zahteve. Upravne oblasti in sodnije pa so tem višjim zahtevam v največji meri ugodile.

Nadaljnje pojasnilo, da so upravni stroški višji nego primer v Nemčiji, je v tem, da je pri nas karenčna doba štiri tedne, v Nemčiji pa trinajst tednov. V pomnoženem delu je torej tudi več stroškov.

Na podlagi števil je nato sodrug Tamschik pokazal kaj je resnice na krik o predragi upravi. Zadržanje vlade napram temu kriku je zelo rezervirano, ker ji ugaja trirazdelba načelstva na škodo železničarjev.

S svojim krikom hočejo nacionalci zadeti socialno demokratične odbornike, ki pa nimajo večine v načelstvu poklicno zadržne zavarovalnice zoper nezgode. Še nikoli se socialno demokratični odborniki niso protivili pametnim nasve-

tom za namenu primerne prihranke v upravi. Pač pa so proti predlogom in nasvetom, ki so na škodo železničarjev. Predloge staviti pa je predvsem stvar vodilnega uradnika, v glavnem ravnatelja zavoda, brez katerega pomoči ostanejo nasveti izvoljenih odbornikov iluzorični.

Kar se pa tiče trirazdelbe načelstva, moramo vrhutega, kar smo uvodom tega članka navedli o nakanah nacionalcev in vlade, izjaviti še siedeče: Trirazdelba načelstva poklicno zadržne zavarovalnice zoper nezgode na avstrijskih železnicah pomenja veliko krivico napram interesnemu zastopstvu zavarovanih železničarjev. Socialno zavarovalni odsek je pri sestavi načelstva teritorialnih zavarovalnic zboljšal zakon — v vladni predlogi je bila nameravana sestava načelstva iz dveh izvoljenih podjetniških zastopnikov in iz ene tretjine izvoljenih delavskih zastopnikov — tako, da je sedaj sestava načelstva iz ene tretjine izvoljenih podjetniških zastopnikov, ene tretjine izvoljenih delavskih zastopnikov in ene tretjine po notranjem ministrstvu imenovanih nepristranskih oseb, ki torej ne izhajajo ne iz podjetniških in tudi ne iz delavskih krogov. Kdo pa je ta nepristranska tretjina? Če torej vlada, oziroma železniško ministrstvo sporazumno z notranjim ministrstvom imenuje nepristransko tretjino iz ministrstev, potem to ni več nepristranska tretjina!

»Nepristranski« so tu obenem zastopniki podjetnika! »Trirazdelba« znači ob tem stalno dvetretjinsko večino za podjetniške interese!

Zakaj pa hoče socialno zavarovalni odsek poslabšati obstoječe razmerje? Ker je večina železničarjev izvolila devet socialnih demokratov v načelstvo! Slepim sovražnikom socialne demokracije ne zadostuje razmerna volilna pravica, ki si jo želijo za volitev načelstva. Trirazdelbo hočejo v nadeji, da jim bo vlada nudila zastopstvo, ki jim ga zaupanje večine železničarjev ne da. Raje hočejo priti v načelstvo po milosti vlade nego potom zaupanja železničarjev. Vsled tega pa so kratkovidni dovolj, da pripravijo železniškim upravam dvetretjinsko večino!

Upanje, ki ga stavijo na trirazdelbo, se jim gotovo ne bo izpolnilo. To nam dokazujejo razmere v razsodišču, kjer je v senatu petih članov samo en zastopnik zavarovancev. Od uvedbe razsodišča sem še ni bilo slučaja, da bi isto izvajalo strožjo prakso kot zavod. Nasprotno, zavod je večkrat imel povod (zlasti v vprašanju, kaj je smatrati prometnim nezgodam), da je z ozirom na razsodišče ublažil strožjo razlago zakona in danes je na primer zavod v vprašanju »edinega rednika« strožji nego razsodišče. Nagib, po katerem sta poleg podjetniškega zastopnika in zastopnika zavarovanih v razsodišču tudi dva po vladi imenovana prisednika, navaja ministerijalna odredba z dne 10. aprila 1889, drž. z. štev. 47, § 2., ki pravi: »Izmed prisednikov imenuje dva in njiju namestnike minister za notranje zadeve, ki morajo vsi biti tehnično naobrazene osebe...« Ta nagib pa odpade pri nezgodni zavarovalnici, ker so po zadržnem zborovanju izvoljeni odborniki itak železniško tehnično naobraženi in sicer iz obeh kurij (podjetnikov in delojemalcev). Končno pa hoče stari zakon v marsikaterih določbah varstvo gospodarsko slabjših, ki so brezdvomno zavarovanci, pred morebitnimi presegelji in premočjo gospodarsko močnejših, to je podjetnikov, v zavarovalnici. To varstvo pa morejo zavarovanci uživati samo tedaj, če je njih zastopstvo v načelstvu zagotovljeno na paritetni podlagi. Odpravi z novim zakonom doslej uživamo varstvo zavarovancev pa je velika krivica. Vrhutega pa je to nečloveško in dokaz pomanjkanja vsake oskrbe za velike množice uslužbencev in delavcev, ki morajo v boju za obstanek izpostavljati nevarnosti najdražje kar imajo: svoje zdravje in življenje. Vsled vsakega oškodovanja na teh dobrinah pa izgube vse, vsako možnost obstanka zase in svoje družine.

104.000 železničarjev je svoječasno predložilo parlamentu peticijo, v kateri nastopajo za paritetno in proti prikrajšanju rente ali provizije. Menimo, da pravi ljudski zastopniki ne morejo preslišati teh glasov. Iz samih strankarskih nagibov popolnoma prepustiti zavarovanje železničarjev

samovolji železniških uprav, bi bilo nespravno izdajstvo interesov železničarjev

O priliki še izpregovorimo o tem predmetu, zlasti pa o nameravanih poslabšanjih.

Občni zbor naše organizacije.

Prvikrat so se letos zbrali zastopniki organiziranih železničarjev na svoja posvetovanja v lastnem domu. V poslopju na Marjetinem pasu na Dunaju, so naši delegatje razpravljali o resnih in važnih vprašanjih glede na organizatorično taktiko in probleme strokovnega boja.

Že odkar so si avstrijski železničarji v boju z državno oblastjo izvojevali prve uspehe, so se vsi njih sovražniki združili za nov odpor ter zbirali svoje moči. Bojni krik organiziranih podjetnikov zasebne industrije je postal geslo državne oblasti. Tako smo danes pred dejstvom, da se na vseh koncih in krajih skuša prikrajšati in odvzeti železničarjem izvojevanje ugodnosti in da se železniške uprave ne sramujejo kršiti pisane pogodbe ter z vsemi mogočimi razlaganji odstranjevati zajamčene pravice. Kdor pozna razmere na naših železnicah in kdor si more predstavljati kaj se godi v duši zaslužnjega človeka, bo razumel, da so ravno odredbe zadnjega časa obudile srd in ogorčenje. Če bi imel odločiti samo temperament, bi že davno bilo prišlo do izbruha kakega morda nepremišljenega dejanja. Toda kdor se je v dolgoletnem organizacijskem delovanju nasrkal duha socialističnega spoznanja ter hodil skozi šolo stroge discipline, ve prav dobro, da vsa ta poslabšanja niso slučaj, temveč, da so v kapitalističnem razvoju temelječa dejstva.

Najstrožja centralizacija in združitev, vzgoja za strokovno razumevanje in vpogled v notranje bistvo celega kapitalističnega razvoja — to je bila naloga letošnjega zborovanja.

Velika okinčana dvorana železničarskega doma je bila polna. Prišlo je 262 delegatov od 184 skupin, ki so zborovali skozi pet dni od 20. do 24. maja t. l. Nadalje so bili navzoči: sodrug Brunner (Berlin) za Zvezo transportnih delavcev Nemčije in za mednarodno federacijo transportnih delavcev, poslanec sodrug Skaret za klub nemških socialno demokratičnih poslancev in za državno zastopstvo stranke, ter sodrug Schrammel za državno strokovno komisijo. Navzočih je bilo nadalje 21 centralnih odbornikov, člani pokrajinske kontrole, pokrajinski tajniki in 25 gostov.

Predsednik sodr. Schwab je otvoril zborovanje delegatov.

Brunner (Berlin) je pozdravil konferenco imenom nemške bratske organizacije ter mednarodne federacije transportnih delavcev. Navaja, da njegov prihod ni samo dokaz vpludnosti, temveč je izraz mednarodne solidarnosti v mednarodnem boju.

Poslanec Skaret je sporočil pozdrave strankinega načelstva in kluba socialno demokratičnih poslancev, ter izvajal: V svesti smo si pomena Vaše organizacije. Tudi železničarska organizacija ni ostala nedotaknjena po razkolnih stremljenjih; toda to ji ni moglo škodovati. Železničarska organizacija bo vselej mogočen branik v razrednem boju delavstva.

Schrammel sporoča pozdrave državne strokovne komisije ter pravi: Mi vsi imamo velik interes na razvoju železničarske organizacije. Če se pregleda nje razvoj, se more reči, da je zelo mnogo storila. Podvojen pa se vidi nje uspeh, če vemo, da se mora bojevati na dve strani: proti izkoriščanju in proti nacionalizmu. Delujte nemoteno naprej, in uspeh tudi nadalje ne bo izostal!

Po odobritvi poslovnika in dnevnega reda ter po izvolitvi komisije za pregledovanje predlogov in volilnega komiteja se je zaključilo posvetovanje prvega večera, ki je otvoril zborovanje.

Drugi dan so funkcionarji organizacij podali svoja poročila (s katerimi se bomo v prihodnji številki natančneje pečali). Iz poročil je posebej omeniti sledeče: Delovanje centralnega vodstva je šlo pred vsem za doseg nadaljnjih izboljšanj za železničarje. Vprašanje glede 38 mi-

lijonov se je vleklo kot rdeča nit skozi vsa tri poročila leta. Delo, ki se ga je opravilo, ni bilo majhno, a tudi uspeh je znaten.

Uspeh nabornega tedna je bil predvsem pridržanje članov in omejevanje fluktuacije.

Glede na zborovanja je centrala storila vse, da odgovarja potrebam. Šolanju železničarjev potom primernih predavanj se mora posvečati vse več pozornosti nego doslej. Nadalje je treba vse večjega ojačenja in intenzivnejšega dela za notranjo izgradbo naše organizacije.

Na Češkem je organizacija prestala težke čase. Pogubnost nacionalizma in separatizma ji je v češkem delu dežele odvzela skoraj tretjino članov. Na drugi strani pa je separatistično gibanje naši organizaciji nudilo možnost, da je izvršila ogromno prosvetno delo za socializem.

V tržaškem področju ni separatizma. Tu je pravilna taktika pripomogla k temu, da se je nacionalno gibanje samo ubilo. Število članov naše organizacije je tekom petnajstih mesecev naraslo za 686.

V nemških pokrajinah je število članov naraslo za 4446. Organizacija je uspešno premagala mnogo zaprek, kar je dokaz za nje trdno podlago. Fluktuacija je še vedno velika, a se je napram prejšnjim letom močno omejila.

Tekom zadnjih deset let so se povišali dohodki poldrugokratno, izdatki za štirikratno. Centrala ima kot dohodek od prispevka vsakega člana majhno svoto 4 K 80 vinarjev na leto. Samo za pravovarstvene stroške se je izplačalo nad 120.000 kron napram dohodkom 270.000 kron. Za podpore se je izdalo okoli 85.564 kron. Tudi ti izdatki naraščajo od leta do leta. K temu še pridejo razne važne akcije. Že dolgo se namerava izdajati italijanski strokovni list. Dosedaj pa še primanjkuje sredstev. Slovenski »Železničar« in poljski »Kolejarz« bi imela izhajati trikrat na mesec. »Eisenbahner« pa vsak teden. Toda brez zadostnih sredstev se to za sedaj še ne more izvesti.

Poslovanje skupin je zadovoljivo ter izkazuje 61.837 kron prebitka. Podpore, ki jih izplačujejo krajevne skupine, tvorijo skoraj polovico izdatkov. Za izobraževalne svrhe se je še vse premalo izdalo. Večina železničarjev še ne pojmi vezi med strokovnim in političnim delovanjem. Na tem polju se mora mnogo več storiti.

(Dalje prihodnjič.)

Delavniškim in kurilniškim delavcem.

Razni dogodki so prisilili upravo avstrijskih državnih železnic, da je leta 1894 ustvarila boljše razmere tudi za delavce, zaposlene v njenih delavnicah in kurilnicah. Ne v najzadnji vrsti je šlo zato, da se delavce stori nekoliko bolj naklonjene podjetju. Odpravilo se je torej akordni sistem ter uvedlo stabilizacijo, ki naj bi bila sredstvo za udušenje socialističnega gibanja med temi delavci. Bilinskijeva stabilizacijska načela so bila brezdvomno take vrste, da se je politično in duševno gibanje za gotovo dobo ustavilo med železniškimi delavci. Delavci so imeli pri tem odloku navidezno varno zaslombo, ker je predpisoval, da se ima stabilizirati 80 odstotkov vseh delavcev, vsled česar so profesionisti imeli kratek provizorij. Stabilizacija se je izvršila brez vsakega oškodovanja in brez vračunavanja službenih obrek, ki pa je osobje ne nosi prostovoljno, temveč na zahtevo železniške uprave. V celoti se smatra Bilinskijev odlok enakega dobrodelnosti odredbam, četudi je namen vočigled položaja imel druge vzroke.

Kako pa se danes uporablja ta odlok? Že ponovno smo se pečali z dejstvom poslabšanja tega odloka potom posebne modrosti Bilinskijevih naslednikov. S pomnožitvijo vozil (strojev in voz), ki je posledica izgradbe železniškega omrežja, se je moralo znatno pomnožiti delavniško osobje. Po naziranju železniškega ministrstva pa se ne stabilizira 80 odstotkov istočasnega stanja, temveč stanja iz leta 1895. To pa ima v posledici, da se delavcev ne stabilizira po približno dveh letih kakor takrat, temveč da morajo isti čakati 8, 10 in celo 15 let na stabili-

zacijo. Vrhutega večina pomožnih delavcev sploh več ne postane deležna stabilizacije. Pa ne samo odstotek, temveč sploh ves sistem stabilizacije se poslabša leto za letom. Tako se ni več uvrščalo stabilizirane v tiste plačilne stopnje, ki so jim pritikale na podlagi nazadnje prejete mezde, temveč se je skušalo uporabljati najnižje plačilne stopnje, ne glede na škodo, ki znaša celo do 180 kron na leto. Vsakemu službenemu predstojniku se je dalo pravico določitve začetne plače po edinca, to je, da se je isto tlačilo čim nižje, kar je dovedlo do anarhije v tem področju. Šlo se je celo tako daleč, da se je marsikaterega delavca spravilo v prisiljen položaj, da se mu je moglo v podpis predložiti izjavo, vsled česar je moral dotični za vso bodočnost trpeti občutno denarno škodo. Še dandanes je železniško ministrstvo na stališču, da se kaj takega smatra kot pogodbo, ki je pravnoveljavna za oba dela. Tako ima neupravljanje Bilinskijevega odloka za železniško upravo gotovo druge vzroke, toda tudi pri delavcih je doseglo druge učinke.

Tudi dnine so že po letu 1895 znašale 3 K, tupatam K 3:20 za pomožne delavce, za profesioniste pa 4 krone in čez. Do leta 1909 se je te dnine potlačilo na 2 kroni, oziroma K 3:20. Ker je bilo dobiti dosti delavcev, je železniško ministrstvo menilo, da mora prednjačiti industrijelnim izkoriščevalcem. Šele povzdiga in naraščanje naše organizacije ga je zopet pripravilo, da je pričelo zopet nekoliko razmišljati ter dalo zopet nekatera privolila. Majhna privolila sicer v mezdi, stabilizaciji in skrajšanju delovnega časa. Tako se je zopet za nekoliko pomnožilo v izumiranju se nahajajoča mesta; doseglo se je avtomatiko za definitivno osobje in razširjenje končne plače ter zvišanje začetne plače. Ravnotako se je doseglo prost sobotni popoldan ter določitev 54urnega delovnega časa v tednu. Za mezdne delavce se je privolilo mezdno regulacijo z uvedbo avtomatike ter določitvijo temeljnih in začetnih mezd. Vse to pomenja pa le zelo majhno odškodnino za vsa prejšnja poslabšanja. Da se doseže resnično izboljšanje in odpravo vseh poslabšanj, zato bi bilo treba močne organizacije, zlasti v glavnih in obratnih delavnicah. Železniška uprava pa je med tem razumela vzgajati nacionalne in verske žolte organizacije ter na ta način cepiti osobje, vsled česar je mnogo naših zahtev moralo obiti na prođu. V tem oziru so značilni stadiji 38milijonskega sklepa, o čemer je treba prav temeljito razmišljati. Pa ne samo to, temveč tudi s tem v zvezi se pojavljajoča poslabšanja. Tako na primer se je mezdne avtomatike trikratno poslabšalo; prost sobotni popoldan se hoče v obratnih delavnicah odpraviti. Kakor se vidi, je glavna naloga nekaterih gospodov, uvedba akordnega in premijskega sistema, da se — po besedah gospoda Littrowa — iz delavcev več izpreša.

Vse to dokazuje, da je izgradba zaupniškega sistema med delavniškim osobjem nujno potrebna in da se mora zabraniti vsako cepljenje moči. Prosimo torej vse delavniške in kurilniške delavce, da uresničijo na shodih sklenjeno resolucijo, ki vsebuje celokupne zahteve.

Zaupniški komite.

Iz provizijskega sklada za sluge in pomožne uslužbence c. kr. državnih železnic.

Zapisnik štev. 24

o seji odbora dne 17. decembra 1913.

(Tu navajamo samo najvažnejše točke.)

Navzoči so bili: c. kr. dvorni svetnik dr. Rudolf Schmitz kot predsednik, c. kr. ministerijalni tajnik dr. Anton Stumpf kot zastopnik železniškega ministrstva, c. kr. ministerijalni koncipist dr. Alfred Uhlik kot zapisnikar; nadalje odborniki: Josip Gollerstepper, Josip Schnobrisch, Rudolf Lamprecht, Alojzij Beck, Teodor Neu, Eberhard Heider, Konstantin Kneidinger, Josip Rössler, Leopold Honzar, Ivan Herzog.

Predsednik je otvoril sejo ob pol 10. uri predpoldne ter konstatiral sklepčnost, nakar se je takoj prešlo k predmetom razprave.

Naznanila ministrstva.

Ministerijalni svetnik dr. Stumpf naznanja, da je žel. ministrstvo ugodilo predlogu, stavljenemu na seji odbora provizijskega sklada dne 23. septembra 1913, glasom katerega se mora pobirati prispevke za sklad od vseh v provizijski zavod sprejetih nestalnih in pomožnih delavcev tudi za dobo začasnega pomehanja z delom. V to svrhu je ministrstvo izdalo na ravnateljstvo tozadevni odlok. Za dobo prekinjenja z delom odpadle skladovne prispevke se po zopetnem sprejemu službe odtegne od prvih prejemkov naenkrat, ali pa na prošnjo v primernem številu obrokov, če se dotičnih prispevkov ni plačalo že v dobi nezaposlenja.

Obenem se je opozorilo ravnateljstva, da se vsled te odredbe ne izpremenijo veljavne določbe o naknadnem vračunanju prejšnje službene dobe (§ 4 provizijskih pravil). Zlasti ostane tudi nadalje v veljavi določba normalnega odloka z dne 17. novembra 1896, štev. 14.298, glasom katere se po naknadnem vračunanju prejšnje dninske službene dobe odtegne prekinjenje dela, tudi če je znašalo samo nekaj dni. (Se vzame na znanje.)

Nato naznanja ministerijalni tajnik dr. Stumpf sledeče podatke o članskem gibanju v provizijskem zavodu leta 1912:

Koncem leta 1912 je provizijski zavod štel 134.520 članov (napram 126.053 koncem leta 1911, torej prirastek za 8467 članov).

Leta 1912 je bilo 3962 izstopov in sicer 1442 vsled provizioniranja, 759 vsled smrti in ostali iz raznih vzrokov (prostovoljen izstop iz železniške službe, odhod k vojakom in podobno). Koncem leta 1912 je uživalo člansko provizijo 9429 uslužbencev, vdovsko provizijo 6619 vdov, vzgojevalne prispevke 9376 sirot brez očeta, sirotinske provizije pa 1076 sirot brez očeta in matere.

V posledici naznanja zastopnik železniškega ministrstva se je poslovni prebitek provizijskega sklada, ki je že v zadnjih štirih letih vedno padal, leta 1913 očitno znižal.

Tako so znašali ne glede na več ali manj vrednost vrednostnih papirjev:

leta 1901 dohodki 9.627.065 kron, izdatki 6.576.202 kron, poslovni prebitek 3.050.863 kron;
 leta 1910 dohodki 10.500.660 kron, izdatki 7.476.185 kron, poslovni prebitek 3.030.475 kron;
 leta 1911 dohodki 11.779.944 kron, izdatki 9.045.797 kron, poslovni prebitek 2.734.147 kron;
 leta 1912 dohodki 12.790.762 kron, izdatki 10.381.438 kron, poslovni prebitek 2.409.324 kron;
 leta 1913 (do konca julija) dohodki 7.754.046 kron, izdatki 7.030.803 kron, poslovni prebitek 723.243 kron.

Poslovni prebitek, ki ga je pričakovati do konca leta 1913, se more torej izračunati na okroglo 1.200.000 kron. Bo torej znašal približno polovico prebitka prejšnjega leta.

Glavni vzrok padanja poslovnega prebitka je iskati v močnem naraščanju izdatkov za provizije in vzgojevalne prispevke.

Za provizije in vzgojevalne prispevke se je izdalo leta 1912 (do všteti julija) 5.706.395 kron, leta 1913 (do všteti julija) 6.812.256 kron. Izdatki so torej narasli za 1.105.861 kron.

V debati, ki se je nato vršila, poudarja odbornik Lamprecht, da je temu hitremu naraščanju izdatkov za provizije kriva tudi železniška uprava v velikem delu. Razna ravnateljstva so v zadnji dobi provizionirala mnogoštevilne še razmeroma čvrste in mlade ljudi samo iz tega vzroka, ker zanje ni bilo lažjih mest na razpolago. Posledica tega je, da si ti ljudje drugod poiščejo zaslužek in poleg tega dobivajo provizijo. Pomanjkanje lažjih mest pa izhaja poveličini iz tega, ker se vse preveč mest rezervira za certifikatiste.

Odbornik Beck se pridružuje izvajanjem predgovornika ter opozarja na to, da ravnateljstva postavljajo iz stanja uslužbenca, ki dobivajo nezgodno rento, čeravno bi se jih lahko uporabljal še na primerno lažjih mestih kakor na primer za vratarje, pisarniške sluga itd.

Odbornik Neu izjavlja, da je pomanjkanje lažjih mest zlasti pri delavniških delavcih občut-

no. Če tak delavec ne more več opravljati težkega delavniškega dela, mu ob pomanjkanju druge uporabne možnosti ne preostane nič drugega, nego da se pusti provizionirati.

Te nezdrave razmere morajo seveda tekom kratkega časa imeti v posledici pasivizacijo provizijskega sklada. (Naznanila zastopnika železniškega ministrstva se nato vzame na znanje.)

Po debati o raznih posameznih slučajih zaključil predsednik sejo ob pol 12. uri predpoldne.

Predsednik:

R. Schmitz s. r.

Verifikator:

Teodor Neu s. r.

Zapisnikar:

Dr. Alfred Uhlik s. r.

Dopisi.

Iz jeseniške proge. Varčevanje državnoželezniških mogotcev ne pozna nobenih mej, seveda pri nižjih uslužbencih. Zlasti slabo se v tem oziru godi prožnim strežnikom. Gospodi, ki ima kratek služben čas in še v tem ne ve kaj početi, se pač niti ne sanja, kakšna je 18urna služba na progi, ki ji sledi samo 12urni počitek. Tak trpin na progi ima po turnusu celih pet noči v mesecu prostih. Torej samo petkrat v mesecu se more prožni strežnik v redu naspiti. Sicer se kaj rado zagotavlja, zlasti pa od zgoraj, da se prožni strežniki lahko v službi naspijo, kar pa niti od daleč ne odgovarja resnici. Da revež na progi nima miru, zato skrbe že predpisi, ki mu ukazujejo, da mora v odmorih obhoditi progo. Gorje pa tistemu, ki bi si v takih odmorih res privoščil počitek, ker neusmiljeno bi zapadel kazni.

Še slabše pa je v tem oziru za nadomestne strežnike. Vsak izmed teh stanuje več ali manj oddaljeno od službenega mesta, tako da se mu vsled hoje v službo in iz službe še bolj skrči počitek.

Vse to pa železniški upravi še ni dovolj. Še bolj hoče poslabšati ta itak že sramotni turnus ter namesto njega uvesti 18urno službo, ki bi ji sledil samo 9urni počitek. Popolni nočni počitek bi železniški strežaj po tem turnusu dosegel samo tedaj, kadar bi imel dopust, ali pa kadar zboli.

Ali se državnoželezniška uprava res ne sramuje tako nesramno izkoriščati osebja. Tu bi pač bilo na mestu, da kak gospod iz ravnateljstva zaenkrat poskusi opravljati službo prožnega strežaja po ravnoistem turnusu, ki se ga hoče vsiliti tem trpinom. Stavimo, da bi mu nikoli več ne prišel na misel tak turnus, kakor se ga hoče vsiliti osebju.

Gospodje, ki kujejo take neslane turnuse, sploh niti ne pomislijo, da podjetju s svojim početjem več škodujejo nego koristijo.

Osojbe pa je še vse premalo spoznalo, da ima v združitvi s svojimi tovariši ogromno moč, ki je ne porazi nobena sila. Mnogi pa najraje tekajo za narodnimi in klerikalnimi frazeriji ter se pustijo farbat od teh šarlatanov, namesto, da bi se pridružili tam, kjer je edino prostora zanje. Narodnjaki jih mamijo z »živijo«-klici, klerikanci pa s peklom in hudičem. Reveži pa capljajo in vpijejo za njimi, tudi če jim pri tem kosti pokajo vsled lakote. Razmere pa jih bodo prisilile do spoznanja, da se jim od teh kričarjev ni nadejati pomoči ter se bodo prej ali slej morali okleniti svoje stanovske razredne organizacije.

Žvižaj — Schwischal. Iz Celja nam poročajo: Po celjskem kolodvoru dela zgago nadut nemški nacionalci Žvižaj, pardon Schwischal, ki je postal vsled božje nepredvidnosti delovodja pri vrhstavenbi partiji. Tej poturici so organizirani delavci silno napoti. Pred nekaj dnevi se je drl po kolodvoru kakor čiški jesihar, da njega ne bodo komandirali socialni demokratje in da mu ne bodo ukazovali, kje naj se organizira. S tem kričanjem si je hladil jezo, ker ni bil izvoljen v delavski odbor. Pred petimi leti je bil namreč izvoljen tudi Žvižaj v delavski odbor. Ker ves čas svoje funkcijske dobe ni storil za delavstvo niti toliko kolikor je črnega za nohtom, temveč je le denunciral delavstvo, ga seveda niso sedaj delavci nič več volili. To zaslužno plačilo ga pa sedaj tako razburja, da kar ne more več videti rdečkarjev. Gospodu Žvižaju svetujemo, naj prav hitro pre-

neha s svojim kričanjem, drugače mu naštejemo dejstva, ki zanj niso posebno častna.

Iz Poljčan nam pišejo: Gospod Rottmann, o katerem smo pred kratkim poročali, se potaplja. Zatekel se je k rekurzom zaradi zadnje obsodbe. Veliki sodnijski stroški mu delajo preglavico in zato se je pritožil na okrajno sodišče v Mariboru, od katerega pričakuje, da navali stroške na oproščene delavce. Dokler je mislil gospod prožni mojster, da zmaga pri obravnavi, je zaračunal zase in svoje priče visoke potnine. Rottmann je bil ravnal z delavci vedno skrajno sirovo. Za zgled pri postopanju z delavci so mu bili srednjeveški valpti. S proge je metal delavce v cestni jarek in naravnost čudež je, da ni dobil noben delavec težke telesne poškodbe. Delavcem, ki mu niso povšeč, skuša škodovati kjer le more. Vpliva na podjetnike, da ne bi sprejemali njemu neljubih delavcev v službo. Za delavce pa, ki se mu slepo pokore, za te se že pobriga in jih sprejema na delo proti predpisom. Delavec Janez Eidnik je bil šel že lansko leto k zdravniku zaradi sprejema v bolnišnico blagajno, a zdravnik ga ni sprejel. Kljub temu dela še vedno. Kaj bo s tem siromakom, če resno zboli? Kakor slišimo, bo Rottmann prestavljen iz Poljčan. Jokali se ne bomo za njim.

Domače vesti.

Naši državni dolgovi. Sodr. dr. Ellenbogen opisuje v svojem članku v »Kampfu« naše državne dolgove. Po tem dosegajo avstrijski državni dolgovi višino 12 in pol milijard kron, ali 429 K na vsakega prebivalca. Za obrestovanje in odplačevanje je treba vsako leto 4885 milijonov kron. Skupni dohodki direktnih davkov znašajo samo 403 milijone, indirektnih pa 1108 milijonov. Največji del državnih dolgov je šel za vojne dolgove, ki so se nagromadili v absolutistični dobi. Tako prenašamo tudi danes stroške militarizma preteklosti, katerim se pridružujejo nemajhni dolgovi sedanjosti.

Bilanca južne železnice za leto 1913. Že vdružitve zapored zaključil bilanca južne železnice z aktivnim izidom, torej s prebitkom na dohodkih, ki bi pri nemotenem denarnem gospodarstvu po obstoječih odplačilnih načrtih dopuščal popoln odkup prioritet z nominalno glavnico 500 frankov. Odplačila pa so že celo vrsto let ustavljena, ker vporablja južna železnica za to potrebne zneske, topot 17 milijonov kron za investicije. Odplačilna potreba pa je, kakor vsako leto, kot breme postavljena v obratni račun. Južna železnica bi bila v stanju izpolniti svoje dolžnosti iz prioritete službe, če bi imela možnost kriti investicije s posojilom ne pa iz obrata. Prebitek leta 1913 je sicer za 1.2 milijona manjši nego je bil prejšnje leto, znaša pa še 706.443 kron. Pri tem so obresti kupninskega ostanka obema državnima upravama v znesku 1 milijona kron pokriti, ne pa še odplačilni obroki, ki se jih že več let ne plačuje.

Obratni dohodki južne železnice znašajo 165.8 milijonov kron ter so narasli za 3.7 milijonov kron, ali za več kot 2 odstotka. Pri tem pa se je ozirati na to, da je naraščanje od stanja, ki predstavlja rekord. Prejšnje leto so namreč obratni dohodki južne železnice s 165 milijoni narasli za celih 8 odstotkov; pri vsem tem pa je tudi letos beležiti nadaljnji prirastek.

Dočim so leta 1912 od naraščanja dohodkov v znesku 12.7 milijonov kron vzeli naraščajoči obratni izdatki 7.2 milijonov kron ali 60 odstotkov, stoji letos napram zvišanju dohodkov za 3.7 milijonov kron naraščanje rednih obratnih izdatkov za 4.6 milijonov kron, torej več kot podvojeno. Tu pa se pojavi učinek osebnih izdatkov, na katere prideta dve tretjini naraščanja, dočim pride ostanek na stvarne izdatke. Iz tega sledi, da gre finančni razvoj južne železnice navzgor.

Tri milijone za zvišanje oficirskih plač! Vojna uprava bo v prihodnji proračun postavila nastavek dveh do treh milijonov kron, da zviša gaže častnikom in vojaškim uradnikom. Ta »regulacija gaž« ima baje stopiti v veljavo s 1. januarjem 1915. Po tej regulaciji bodo poročniki in nadporočniki na boljšem za 30 kron na mesec, stotniki pa za 85 kron na mesec. Trdno prepričani

smo, da bodo meščanske stranke brez vsakega ugovora dale te tri milijone »pomankanje trpečim« častnikom. Tekmovanje meščanskih strank, v katerem bodo častnikom podale zvišanje gaž, bo pa za delavstvo zelo poučno, ker bo le-to videlo, kako lahko dobe »stebri države« denar. — Tu ne bo prav nič slišati o kakšnem junktimu. Ne bo se prej vprašalo za pokritje. Tega je treba le tedaj, kadar gre za železničarje in pa državne nastavljenice in sluga. Za častnike se bo dalo, ne da bi se trenilo z očesom.

Keilingov slučaj pred najvišjim sodiščem. Kasacijski dvor je pred nekaj dnevi imel pregledati sodbo litomerškega porotnega sodišča z dne 27. februarja t. l., glasom katere je bil bivši berlinski policijski špijon in poznejši krumirski agent Keiling obsojen na osem mesecev strogega zapora, ker je ustrelil strojnega mojstra Solingerja. Državno pravdnništvo v Litomercah je proti obsodbi vložilo ničnostno pritožbo, ki jo je kasacijski dvor po kratkem posvetovanju zavrnil. Torej ostane pri osmih mesecih, ki jih je dobil krumirski agent za umor.

Žrtve poklica. V soboto dne 16. maja okolo enajstih ponoči je smrtno ponesrečil na državnem kolodvoru v Sp. Šiški sodrug Martin Erjavec, 61letni železniški nočni čuvaj. Zašel je med dva vagona, ki sta mu z odbijači tako pretisnila gornji del života, da je dobil smrtne poškodbe v prsnem košu in na obeh ramah. Prepeljali so ga takoj v deželno bolnišnico, kjer je umrl v ponedeljek ob 8. zvečer. Pogreb je bil v sredo popoldne ob veliki udeležbi, kar priča, da je bil med vsemi jako priljubljen sodrug. Erjavec je bil najstarejši član železničarske organizacije v Ljubljani. Blag mu spomin!

»Zastopnik« in »rešitelj« železničarjev — nacionalnih seveda. Ni še ravno dolgo tega, ko so o »voditelju« čeških železničarjev, Vojni, pisali naši strokovni listi stvari, ki so bile vse drugo kot čedne. Sedaj pa morajo celo obojevalci »narodne ideje« za razkol med delavstvom poročati o razkritjih delovanja voditelja »Češko-slovske Zveze železničarjev«.

»Edinost« z dne 27. maja t. l. je priobčila o tem sledeči članek:

Težke obdolžitve proti državnemu poslancu Vojni. Praga 26. (Izv.) Komaj se je češka javnost vsaj nekoliko pomirila radi afere Šviha, že je prišla na dan nova afera, ki sicer ni tako gorostasna, a kljub temu ena najškandaloznejših, kar se jih je zgodilo v zadnjem času v Avstriji.

Jutranji mladočeški »Narodni Listy« prinašajo namreč uvodnik, poln jako težkih obdolžitev proti predsedniku eksekutivnega odbora češke narodno-socialne stranke in predsedniku »Češko-slovske zveze železničarjev«, državnemu poslancu Vojni. »Narodni Listy« očitajo Vojni, da je zlorabljal svoj položaj v svrhu iztiskavanja provizij od strani zveze železničarjev in da je stal v neposrednih stikih z znanim policijskim komisarjem dr. Klimo, ki mu je šel v raznih stvarih jako na roko. »Narodni Listy« prinašajo tudi reprodukcijo nekega provizijskega pisma poslanca Vojne, ki si je dal od železničarskega društva za posredovanje v prilog nekemu železničarju izplačati 200 K in za nekega drugega železničarja 150 K. Vojni se tudi očita, da je na nekem zborovanju narodno-socialne stranke na izrecno željo komisarja dr. Klime predlagal naravnost neopravičeno ostro resolucijo, samo da je imela policija povod za posredovanje. »Narodni Listy« pozivljajo Vojno, da mora takoj odložiti svoj predsedniški mandat pri »Zvezi« in ravnatako tudi državnozborni mandat, češ da ni vreden, da bi bil češki zastopnik.

Organ narodno-socialne stranke, »Česke Slovo«, odgovarja zvečer na ta očitanja in obdolžitve, da ni moglo dobiti od poslanca Vojne še nikakih pojasnil, ker se nahaja Vojna na agitacijskem potovanju. »Česke Slovo« tudi očita »Narodnim Listom«, da so obdolžitve proti poslancu Vojni samo volilni maneuver in vse navedbe očitna infamija.

Tudi organ češke socialne demokracije »Pravo Lidu« v svoji večerni izdaji vehementno napada Vojno in mu očita, da si je dal svoječasno kot predsednik »Zveze železničarjev« sicer

izplačati mastne diete, ne da bi potem napravil obljubljenih potovanj. Istotako si je baje dal izplačati mastno provizijo tudi pri gradnji hiše »Zveze železničarjev«.

Obtožbe »Narodnih Listov« in »Prava Lidu« proti poslancu Vojni so vzbudile seveda v češki javnosti velikansko senzacijo in silno razburjenje.

Našim čitateljem moramo pojasniti še to, da je »Češko-slovska Zveza železničarjev« isto, kar je pri nas »Zveza jugoslovanskih železničarjev«, namreč organizacija za kršenje železničarske solidarnosti. Češka zveza je skupaj z Z. J. Z. v slovanski »Ligi«, ki skupno z nemškonalacionalnimi in drugimi žoltimi organizacijami tvori nacionalno internacionalo, kadar je treba izdati železničarske interese.

Tisti železničarji pa, ki služijo narodnjaški irakariji za backe, se iz tega lahko v marsičem poučijo.

Inozemstvo.

Železničarsko gibanje v Nizozemski. Organizacija železničarjev in cestnih železničarjev dobro napreduje. Število članov je od marca 1913 naraslo za 1700, tako da šteje organizacija sedaj 3600 članov. Skupno število železničarjev in cestnih železničarjev Nizozemske znaša približno 45.000, ki so po večini indiferentni, deloma pa organiziranih v verskih organizacijah. Mnogo jih je organiziranih po kategorijah. Takih organizacij je okoli dvajset.

Izgled za našo organizacijo je dober. Opravičeni delovni pogojevi za železničarje (ki mora od 1. 1903. biti ministerijelno odobren) se mora 1916. obnoviti (vsakih pet let). Pristojni minister je v proračunski debati pred kratkim izjavil, da hoče poleg oficijelnih skupinskih zastopnikov osobja slišati tudi mnenje strokovnih organizacij o željah osobja. Z ozirom na to so se že vršili skupni pogovori vseh strokovnih društev.

S 1. majem 1914 so stopile v veljavo nove zakonske določbe glede na delovni čas. Najdaljši delavni čas za strojno osobje je določen na 28 ur v 28 dneh (doslej pri vsem osobju, izvemši prožne delavce, 168 ur v 14 dneh); za vlakospremno osobje se delovni čas določa na povprečno 11 ur na dan in je preračunan tudi za 28 dni. Najdaljši služben čas v enem dnevu znaša 16 ur. Preračunavanje službenega časa na 28 dnevni podlagi se je sprejelo na željo uprav. Izmed osobja vseh organizacij pa so prihajale pritožbe s tem uspehom, da je minister zagotovil sklicanje ankete, ki ima preskusiti novo ureditev.

Prednja Azija. (Kako se ravna z železničarji.) Pariški list »Petit Parisien« je dobil iz Bejruta sledeč brzojav: Odposlanci delavcev, po večini Kurdov, pri gradbi Bagdadske železnice so hoteli predložiti svoje pritožbe glavnemu inženirju, ki jih je pa z bičem pognal. Delavci so nato zavzeli sovražno stališče ter se začeli zbirati. Glavni inženir pa je pustil voziti lokomotivo v polni hitrosti proti delavcem, zbranim na železniškem nasipu. Stroj je zavozil med delavce, pri čemer je bilo 9 na mestu mrtvih in 43 težko ranjenih. Mnogo delavcev je v zadnjem trenutku skočilo v reko, da se rešijo plavajoč. Njih večina je utonila. Inženir pa je zbežal v nemški konzulat v Alepo.

Tako se širi kulturo na daljnem Vzhodu! Delavci spoznavajo kapitalizem najprej v brutalnosti njegovih hlapcev.

Raznoterosti.

Krst lokomotiv. »Lahrer Zeitung« pripoveduje sledečo mično zgodbo: Na seji nadzorovalnega sveta neke lokalne železnice, ki še ne bolega na poželjivosti po rekordu kakor nje tovarišice na glavnih progah, se je pred kratkim sklenilo nabavo treh novih lokomotiv. Staré so namreč vse prerade in prepogosto zapuščale tračnice. Pri posvetovanju, kakšna imena naj se da novim lokomotivam, je eden izmed nadzorovalnih svetnikov predlagal imena »Isolani«, »Luter« in »Galilei«. Svoj predlog je utemeljeval takole: Isolani (v Šilerjevem Valenštajnu): »Pozno prihajate, a vendar prihajate!« — Luter (pred državnim zborom v Vormsu): »Tukaj stojim, ne morem drugače!« — Galilei (pred inkvizicijskim sodiščem): »In vendar se giblje!« — Predlog ni bil sprejet.

Pas brezžičnega brzojava obsega svet. Še pred kratkim so se pritoževale angleške paroplovne proge, katerih ladje plujejo proti vzhodu ter imajo na krovu pripravo za brezžični brzojav, da jim ta naprava ne koristi mnogo, ker je med Egiptom in Indijo premalo brezžičnih postaj. Sedaj pa je to drugače. Med Karahijem in Rangunom se je postavilo sedem postaj Vrhutega pa še nekatere v notranjosti. Poleg tega pa so že podpisane pogodbe za Penang in Singapore, tako da bo kmalu ustvarjena zveza z Bengalijo in kitajskim morjem do Honkonga. Okrog avstralskega obrežja pa so postaje tako goste, da je ladja, ki zapusti okrožje ene postaje, takoj v okrožju druge. Ko bo naprava v Port Darvinu gotova, bo Avstralija v zvezi z Veliko Britanijo. Tudi Nova Zelandija in Fidžijski otoki sta opremljeni z brezžičnimi postajami. Kanadsko omrežje se polagoma razširja od Atlantskega proti Tihemu oceanu. Kmalu bodo v zvezi tudi otoki britanske Zapadne Indije ter afriški kontinent. Ko bo dogotovljena postaja v Honolulu na Havajskih otokih, bo zemlja krog in krog preprežena z brezžičnim brzojavom.

Denar premoči tudi svete može. Prior rimskega samostana San Giovanni e Paolo je ovadil brata Federika, ker je poneveril visoko svoto. Denar, ki so ga prinašali verniki za maše, je deloma porabil za to, da si pridobi naklonjenost mlade žene, ki jo je spoznal v samostanski cerkvi. Ta žena živi ločena od svojega soproga in je bila z dvema otrokoma v največji bedi. Brat Federiko je pričel razmerje z njo na ta način, da je podaril otrokom denar. Končno je dajal tudi njej denar, a žena mu je morala za vsako »darilo« izpostaviti menico za desetkrat večjo vsoto, kakor jo je dobila v »dar«. Pred preiskovalnim sodnikom je izpovedala žena, da je prejela 1200 lir, a menice je napravila za 11 tisoč lir. Pred nekaj dnevi je izginil menih iz samostana, baje se skriva v Rimu. Pred osmimi meseci je izginil iz istega samostana menih, ki je vzel s seboj precejšnjo vsoto cerkvenega premoženja.

Socialistično časopisje na Ruskem. 1. maja po ruskem koledarju, je peterburško sodišče ustavilo glasilo združenih socialno demokratičnih organizacij. A že naslednji dan je dobil zatrti list naslednika, ki je z novim pogumom stopil na mesto padlega bojovnika. Novi list prinaša v prvi številki naslednjo »posmrtno obslavo«: Od 68 številki prejšnjega lista je bilo 18 konfisciranih, za vsako konfiskacijo so morali uredniki na sodišče. Devet številok je bilo kaznovanih z globo 4200 rubljev ali 25 in pol mesecev ječe. Za vsako številko je moral torej predsedati urednik 11 in pol dni v ječi. Oblasti so preganjale 27 številok ali 40 odstotkov vseh izšlih številok.

Majska proslava v devetih jezikih. Iz Montreala v Kanadi poročajo: Letošnja majska demonstracija montrealskih socialistov je bila pač najsilnejša, kar so jih doslej organizirali — tako so pisali meščanski listi po majski slavnosti. V sprevedu je šlo okoli 6000 oseb. V sprevedu so bile zastopane sledeče narodnosti: Angleži, Francozi, Litavci, Rusi, Poljaki, Rusini, Židje, Nemci. Na shodu je govorilo devet govornikov v devetih različnih jezikih. — Montrealska policija je skrbela zato, da se je izvršil spreved po mestu v najlepšem redu.

Kako je razdeljen kapital. V časopisu »Revue« poroča Felissiers, da znaša tekoči kapital vsega sveta 850 milijardov frankov. Od tega premoženja odpade 520 milijard na Angleško, Zedinjene države, Francosko in Nemčijo, in sicer ima Angleška 150, Zedinjene države 140, Francoska 115 in Nemčija 110 milijard. Rusija ima 35, Avstrija 25, Italija 18 in Japonska 16 milijard frankov. Na leto naraste bogastvo na Angleškem za 3, na Francoskem za 2 in pol in v Nemčiji za 5 milijard. Angleška ima naloženih v tujini 100 milijard, Francoska pa 40 milijard, med tem ko potrebujeta še Nemčija in Zedinjene države svoje premoženje za razširitev domače industrije.

Kinematograf v službi cerkve. Cerkveni krogi so bili dolgo časa protivni kinematografu, ali v novejši dobi so spremenili svoje stališče in sedaj tudi v cerkvi izkoriščajo vse dobre strani kinematografa. Na Saksonskem se v več mestih v cerkvah prirejajo cele kinematografske službe božje. V protestantski cerkvi v Šledicu je taka božja služba že več časa običajna. Propovednik

razlaga karkoli iz svetega pisma, kinematografske slike pa kažejo ono, kar propoveduje.

Zračna pošta. Pred par leti že se je govorilo o tem, kako bomo v kratkem dobivali pošto po zraku. Luksusni poskusi so bili že storjeni, pisma so se dostavljala iz enega mesta v drugo, tudi čez morje, iz Pariza v London in obratno, po aeroplanih. Ali do splošne porabe aeroplana za poštini promet najbrže ne pride še tako kmalu, to pa zaradi tega, ker je ta še jako drag. Za eno uro letanja porabi motor za 8 do 20 frankov bencina in olja. »Življenje« aeroplana, dvokrovnika, vrednega okoli 15.000 frankov, je precej kratko, poprečno 100 ur vožnje pa se mora računati za amortizacijo glavnice na uro 180 frankov. Motorji stanejo poprečno 4000 frankov za 100 ur letanja, pa tudi tu treba računati 40 frankov za uro. Vzdrževanje aeroplana v dobrem stanju, popravki, mašinsti itd. stane za 100 ur do 6000 frankov, torej vsako uro 60 frankov. Pilot stane današnji na mesec 500 frankov, pa vsak leta okoli 40 ur, torej stane ura vzletanja 12 frankov. Ena ura vožnje na aeroplanu stane okroglo 280 frankov. Ako se računa še riziko, v katerem se nahaja glavnica, zavarovanje, vzdrževanje hangarjev itd., stane ura vožnje na aeroplanu do 300 frankov. Ako računamo le 200 frankov, daljavo vožnje za uro pa s 100 km, stane kilometer vožnje najmanj 2 franka. Francoska vlada je napravila poskuse za zračno pošto med Prizom in Marseille. Vožnja bi trajala 6 ur, en aeroplan bi mogel vzeti s seboj teže največ 100 kg. Potemtakem bi stal prevoz 10 kg listov do 1200 frankov ali pa pismo 25 gramov ravno 30 centimov, to je pa vendar predrago.

Iz organizacije.

Dne 22. in 23. junija t. l. se vrši občni izbor poklicno združne zavarovalnice zoper nezgode na avstrijskih železnicah. Morebitne želje, pritožbe in predloge naj se najkasneje do 15. t. m. pošlje delegatu sodrugu Andreju Tschöfögnig v Trstu, ulica Edmondo de Amicis št. 4, stopnjice H, III. nadstropje.

Poročila o shodih.

Ljubljanski profesijonisti obeh železnic so imeli v nedeljo, dne 26. aprila v restavraciji »International« dopoldne svojo konferenco, ki se je pečala z njih zahtevami, ki pa do danes še niso rešene. Povod konferenci je bil oklic naše centrale, katera name-rava sedaj večjo akcijo v prid profesijonistom in sicer na izrecno željo njih zaupnikov. Konferenci se je predložila spomenica, ki se jo ima predložiti ministrstvu in se je na podlagi iste razvila prav živahna in temeljita debata. Mnenja so bila različna in vsestranska, debata pa jako poučna ker je pokazala, da je med profesijonisti še precej nejasnosti in bo treba predvsem to odpraviti, če naj se gibanje med njimi poglobi in naj tudi oni postanejo krepka vrsta med skupno armado zadetih železničarjev. Plod konference je bil, da se je volilo tri zaupnike državne železnice, ki so dobili nalogo predložiti skupno spomenico in je bila sprejeta resolucija, v kateri se izreka želja, da vsi profesijonisti čimprej vstopijo v skupno organizacijo in s tem korakom pospešijo sami akcijo, katere dobrote so v prvi vrsti njim namenjene. Vsi navzoči so obljubili delovati med svojimi tovariši v smislu resolucije. Bodočnost bo pokazala, če so pojmi važnost svojih sklepov in od tega so odvisni tudi nadaljni uspehi ali pa neuspehi te kategorije železničarjev. V interesu njih samih in skupnosti bi pač želeli, da se to čimprej zgodi. J. P.

Poljčane. Tukajšnja vplačevalnica Splošnega pravovarstvenega in strokovnega društva je imela dne 17. maja t. l. svoj redni občni zbor, na katerem so bili v odbor izvoljeni sledeči sodrugi:

Josip Marn (Celje) predsednik, Šimen Rückel namestnik, Šimen Sprager revizor, Jurij Kodrič I. blagajnik, Anton Vidmaier blagajnik za progo proti Ponikvi, Tomaž Flis, blagajnik za progo

proti Slov. Bistrici, Golob Karol in Lah Šimen, odbornika.

Po izvolitvi odbora je sodr. Kopač v enournem govoru razložil pomen organizacije in zahteve železničarjev ter vzpodbujal navzoče k vztrajnemu delovanju za organizacijo. Potem je sodr. Marn v kratkem govoru označil razmere poljčanskih delavcev. Za svoja izvajanja sta oba poročevalca žela živahno odobravanje.

Društvene dopise je nasloviti na sodruga Josipa Marna v Celju, Šilerjeva ulica 3, v denarnih zadevah pa na sodruga Jurija Kodriča v Poljčanah.

Trst, drž. žel. Dne 22. aprila t. l. se je vršil shod delavcev vseh kategorij državne železnice v Delavskem domu v Trstu z dnevnim redom: 1. avtomatično napredovanje delavcev; 2. naše zahteve.

Sodr. Kopač je poročal o razmerju avtomatičnega napredovanja za delavce ter pokazal vse nedostatke v tem oziru. Podal je jasno sliko o bodočnosti delavcev, ki bo kaj žalostna, če bodo delavci dopustili, da uprava dela kar hoče. Nadalje je opisal zahteve delavcev, ki naj jih delavski odbor ponovno predloži ravnateljstvu ter zahteva njih rešitev. Shod je nato sklenil, da se vse te zadeve izroči delavskemu odboru v urgenco.

Zborovanje skladiščnih mojstrov in nadzor-nikov v Trstu se je vršilo dne 3. maja t. l. in je bilo zelo dobro obiskano. Prišli so zastopniki te kategorije iz Gorice, Ljubljane, Zaloga, Divače, Št. Petra. Iz Gradca je prišel sodr. Wendl, ki je poročal o položaju uslužbencev te kategorije ter o njih težnjah. — Sklenilo se je uvesti dispozi-cijski sklad na južnoželezniških progah, v kate-rega se plačuje po 50 vinarjev na mesec. Iz tega sklada se krije stroške za poštino in delegacije na razne konference itd. Zaupnikom se je izvolilo sodruga: Julij Krajšek in Ivan Strniša za Trst, Macarol in Vujnovich za Gorico. Sklenilo se je nadalje, z vsemi močmi pospeševati raz-širjenje naše splošne strokovne organizacije, kar bo kategoriji v največjo korist.

Naznanilo shodov.

Vrhstavnbi delavci pozor!

V smislu sklepov shodov vrhstavnih delavcev v Ljubljani dne 5. aprila in 3. maja t. l. se je ravnateljstvu južne železnice predložilo spomenico, ki vsebuje sledeče točke:

1. Avtomatično pomikanje naj bo triletno po 20 vinarjev za nekvalificirane delavce in dveletno po 20 vinarjev za kvalificirane delavce.
2. Temeljno mezdo naj se v vseh sedmih južnih sekcijah zviša za 20 vinarjev.
3. Nastavke najvišjih mezd se naj odpravi, delavci pa naj avtomatično napredujejo brez vsake omejitve, dokler so v službi.
4. Za deževne dni naj se plačuje delavcem, ki so prišli zjutraj na delo, če je pričelo deževati predpoldne, pol dneva, če je pričelo deževati popoldne, pa cel dan.

Na zadnjem shodu se je izvolilo deputacijo sedmih članov, ki naj zastopa te zahteve pri ravnateljstvu; centrali pa se je naložilo, da posreduje pri ravnatelju za sprejem deputacije po možnosti še 19. ali 20. maja t. l.

Ravnateljstvo pa je te zahteve postavilo na dnevni red seje delavskega odbora z dne 27. maja t. l.

Konferenca je sklenila, da se skliče shod vrhstavnih delavcev v nedeljo, dne 7. junija t. l., na katerem bodo delavski odborniki poročali o izidu te zadeve in kjer bodo navzoči sklepali o nadaljnjih korakih.

Z ozirom na važnost tega shoda vas pozivljamo, da se gotovo in v obilnem številu udeležite tega shoda,

da boste s svojo navzočnostjo in s svojim nasvetom pospeševali to za Vas tako važno zadevo.

Noben vrhstavnbi delavec naj ne manjka!

Shod se vrši v Ljubljani v areni Narodnega doma dne 7. junija t. l. ob pol 12. uri predpoldne z dnevnim redom: 1. poročilo delavskih odbornikov o uspehih te akcije; 2. sklepanje k prvi točki.

Gospodarski pregled.

Kako kapitalisti grabijo. Meseca junija pretečenega leta je v Londonu umrl veleposesnik ameriških železnic Brady. Ko so sestavili račun njegovega premoženja, se je izkazalo, da znaša Bradyjeva zapuščina 200 milijonov dolarjev, kar je toliko, kakor približno ena milijarda nemških mark. Kadar taka pijavka, kakor na primer Brady, da ali pa zapusti kako drobtinico v kak dobrodelni namen, mu vse meščansko časopisje poje slavo in ga kot dobrotnika povzdiguje v nebesa. Živ krst pa se ne domisli, da je tak milijarder svoje ogromne zaklade takorekoč naropal preko neštevilnih trupel ubitih in pohabljenih delavcev ter neštevilnih uničenih delavskih družin v potokih solza vdov in sirot. Pa kdo izmed meščanske sodrge bo ob takih prilikah mislil na delavsko paro, pijavka je v njenih očeh — »dobrot-nik«. Mi pa pravimo, njega in njegovo tako do-brodelnost naj vrag vzame.

Koncentracija kapitala. Tovarna za stroje Zieleniewskija v Krakovu, gališka akcijska družba za vagonne in stroje v Sanoku in tovarna za stroje kneza Lubomirskija v Lvovu, so se združile. Iz vseh treh velikih podjetij je torej postalo le eno velikansko podjetje, katerega posestnik je sedaj le ena akcijska družba. Obenem pa je nova družba v najtesnejši zvezi z vso zapadno-avstrijsko strojno industrijo. V njenem upravnem svetu so zastopani: Kreditni zavod potom ravnatelja Neuratha; veliki industrijski obrati v Vitkovicah potom generalnega ravnatelja Šusterja; »Merkur« potom ravnatelja Švarca, in Škodovi obrati potom svojega generalnega ravnatelja Škode. Poljske delavce v Galiciji torej izkorišča isti kapital kakor nemške delavce v Dunajskem Novem mestu in češke delavce v Plznu! Ali ni napram mednarodno in medversko združenemu kapitalu treba enotne delavske organizacije?

Kapitalistični zločini. Pred nedavnim časom je neko braziljansko podjetje potopilo v morje 6 milijonov vreč kave, da bi prišlo tako manj kave na svetovni trg in bi visoke cene kave ostale neizpremenjene. Kmalu nato so zopet več tisočev vreč kave pometali v morje. Uničili so tudi tisoč vagonov krompirja. — V Kaliforniji pa uganjajo kapitalisti enake zločine s čebulo in sadjem. Na tisoče sodov jabolk gnjuje, ker so sindikati tako pritiskali na cene, da so farmerji izjavili, da se ne izplača prodajati jabolk. S takim zločinskim postopanjem se pretirava cene blaga na svetovnem trgu. Na milijone je delavskih družin, ki bi bili veseli, če bi lahko vsak dan jedli krompir, a požrešni, nenasitni profitarški kapitalisti mirnodušno uničujejo pridelke, ki jih daje narava v tako obili meri.

Književnost.

V založbi »Jugoslov. delavske tiskovne družbe« v Chicagu je ravnokar izšla velezanimiva knjižica »Katoliška cerkev in socializem«, ki obsega 52 strani. Knjižica vsebuje tri zanimive članke treh ameriških sodrugov, ki v njih izražajo svoje mnenje o katoliški cerkvi in nje napadih na socializem. Eden teh treh člankov je iz peresa bivšega katoliškega duhovnika Tom Mc. Gradyja. Priporočamo brošuro vsem sodrugom, da si jo nabavijo. Posamezen izvod stane 50 vinarjev, po pošti 10 vinarjev več. Pri naročbah za najmanj 25 izvodov znaten popust. Naroča se jo pri upravnštvu »Proletarca«, Chicago Ill. 4006 W. 31. Street.

Zadružništvo.

Delavske zadruga za Trst, Istro in
Furlanijo v Trstu
registrovana zadruga z omejenim poroštvo.

X. zadružno leto od 1. julija 1913 do 30. junija 1914.

Mesečni račun.

Razpečano blago.

Zadružna doba 1913/14	1912—1913 stopnjevanje.	
Julij K 261.590.35	117.755.85	143.834.50
Avgust „ 280.064.71	122.047.42	158.017.29
September „ 295.665.65	142.382.06	153.283.59
Oktober „ 351.259.35	201.921.76	149.337.59
November „ 345.033.23	210.598.68	134.434.55
December „ 410.881.75	213.325.53	197.556.22
Januar „ 384.812.27	201.433.93	183.378.34
Februar „ 338.308.02	200.029.36	138.278.66
Marc „ 393.516.60	263.489.12	130.027.48
April „ 406.034.85	247.248.25	158.786.60
3.467.166.78	1.920.231.95	1.546.934.82

Člansko gibanje.

Vpisanih udov do 30. aprila 1914	10343
„ „ „ 30. junija 1913	8055
Narastek v 10. mesecih	2488

Hranilni oddelk.

Stanje vlog do 30. aprila 1914	K 556.867.14
„ „ „ 30. junija 1913	310.966.58
Narastek v 10. mesecih	K 245.900.56

Od 1. julija 1913 do 30. aprila 1914
razdelilo se je v slučajih bolezni ter
vdovam in s'rotam K 14.122.60
Od 1. julija 1913 do 30. aprila 1914
se je izdalo dividend K 39.682.44

Izkupiček skladišča oblek

(obsežen že v razgledu blaga od 1. julija 1913 do
30. aprila 1914).

Oddelek konfekcija	K 151.430.46
„ manufaktura	116.803.53
„ obuvala	79.750.93
„ pokrivala	32.545.71

Skupno K 380.530.63

Trst, dne 30. aprila 1914.

VSEBINA ŠTEV. 10. Z DNE 15. MAJA 1914.

Članki: Osebno-dohodninski davek. Obzor.
O progovzdrževalnih delavcih državnih železnic.
Zaviraško vprašanje kot vprašanje celokupnega
vlakospremnega osebja. Johann zopet pogorel.

Dopisi: Jesenice. »Terorizem rdečkarjev na
južnem kolodvoru.« Trst, južni kolodvor. Trplje-
nje organiziranih železničarjev. Ljubljanski želez-
ničarji, pozor!

Domače vesti: Sodr. dr. Anton Dermota.

Iz okrožnic in uradnih listov: Popravek. Do-
ločbe za zaupniške odbore na c. kr. priv. južni
železnici (avstrijsko omrežje). C. kr. priv. južno-
železniška družba. Ženitev članov pokojninskega
zavoda za sluge.

Iz organizacije: Volitve zaupniških odborov.
Vodstvo krajevnih skupin in vplačevalnic.

Poročila o shodih: Trst III. Podružnica
»Spodnja Šiška«. Podružnica »Ljubljana I.«. Po-
družnica »Ljubljana II.«. Sijajno uspeli shod v
Ljubljani.

Naznanilo shodov: V Celju. V Poljčanah.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač.

Tiska Učiteljska tiskarna* v Ljubljani.

Zahvala.

Po triletnem boju s pomočjo organizacije
sem dosegel, da se mi je vračunalo 5 let v provi-
zijski sklad in da se mi je izplačalo zaostali zne-
sek od 1. januarja 1911 sem. Dotična svota znaša
514 kron 72 vinarjev.

Organizaciji in sodruhu Tomschiku pa izre-
kam toplo zahvalo, ker sta se tako zavzela
zame. Vsakemu železničarju priporočam in bom
tudi vnaprej priporočal, da pristopijo edinole
Splošnemu pravovarstvenemu in strokovnemu
društvu za Avstrijo.

Jesenice, 25. maja 1914.

Lovrenc Dežman.

Kavarna „Unione“

TRST

Ulica Caserma in ulica Torre Bianca.

Napitnina je odpravljena.

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in
časnikov v vseh jezikih.

Najboljši nakup vsakovrstnega mo-
dernega in trpežnega obuvala je v
zalogi lastne tovarne
Peter Kozina & Ko.
Ljubljana na Bregu št. 20
(Cojzova hiša).

Varstvena znamka.

Cene za moške	K 14 — 17 — 20 —.
„ ženske	12 — 15 — 18 —.
„ dečke 36/39	K 10 — 12
„ otroke št. 22 25 26-28 29 31 32 35	
	K 5 — 6 — 7 — 8 —.

Garantirana kakovost
Cenejše vrste od K 1.50 naprej.

Železničarji!

Zahtevajte v vseh gostilnah, ka-
varnah in brivnicah strankine
liste: „Železničar“ in „Zarja“.

Naročajte in podpirajte de-
lavsko časopisje!

Kavarna „Central“

Koncert

od danes naprej vsak večer v Ljub-
ljani znane in priljubljene dunaj-
ske elitne damske kapele

R. H. Dietrich.

Vso noč odprto. ==
Vstop prost.

**Adalbert
Kassig**

Ljubljana,
Židovska ulica.

Zavod za uniformo, krznar in izdelovatelj čepic pri-
poroča svojo veliko zalogo vsakovrstnih uniform-
skih predmetov za železničarje, kakor: čepice,
gumbe, rosete, žnore, piščalke i. t. d. Čepice zim-
ske in letne za strojevodje, kurjače itd. v raznih
oblikah po najnižji ceni. Postrežba točna.

40 letni uspeh, ki ga potrjuje na
tisoče priznanj.

Želodčna tinktura

lekarnarja Piccolija v Ljubljani
krepi želodec, pospešuje prebavo in je
odvajalna. 1 stekleničica velja 20 vin.

Naročila spre-
jema lekarna **G. Piccoli, Ljubljana**

Produktivna zadruga ljubljanskih mizarjev

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tovarna na Glincah pri Ljubljani.

Priporoča se slavnemu občinstvu za
**portalna,
stavbena,
pohištvena
mizarska dela.**

Prevzema kompletne oprave za
**hotele,
kavarne, vile,
gostilne,
privatna stanovanja.**

Izdeluje se v lastni najmodernejše opremljeni tovarni na Glincah in se jamči za solidno delo.
Proračune se določijo na zahtevo brezplačno in v najkrajšem času.

Koder prebivajo Slovenci povsod je razširjen

„Slov. Ilustr. Tednik“

Vsakdo ga rad čita.

Naročite si ga in pridobivajte mu no-
vih naročnikov.